ANTROJI DALIS

DRAUGAS

MOKSLAS, MENAS, LITERATŪRA

Saturday supplement

1994 m. lapkričio mėn. 19 d. / November 19, 1994 Nr. 226(41)

KERTINĖ PARAŠTĖ

Tsunami

Kai žemės plokštės pajuda Ramiojo vandenyno dugne, sausumoje tai pajuntama kaip drebanti žemė. Tačiau pačiame vandenyne tas staigus žemės pajudėjimas sukelia bangą, kuri kartais keliauja šimtus ar net tūkstančius kilometrų. Laive ta banga yra juntama tik kaip vienišas kilstelėjimas. Tačiau kai ta banga pasiekia salą, ji pakyla iki namo stogo aukštumos ir staiga užlieja žmonių gyvenvietes. Tai tsunami banga.

Tokios tsunami bangos matomos ir žmonių bendrame gyvenime. Tuo momentu pajuntame, kad esame nešami stiprios srovės, kuri mums nesuprantamais būdais keičia visuomenės ateitį. Tuo metu neaišku, kas dedasi, bet labai ryšku, kad dedasi kažkas svarbaus. jaučiame, kad apie įvykį skaitysime istorijos knygose.

Amerikos gyvenime tokią tsunami bangą pergyvenome prieš gerą savaitę. Balsuotojams rudeniniai rinkimai buvo istoriko ir politiko Newt Gingrich pristatyti kaip referendumas apie dabartinį silpną ir nelaimingą prezidentą. Į balsavimo vietas atėjo tik motyvuoti balsuotojai ir savo balsais paleido iš darbo gausybę prezidento partijos atstovų JAV Kongrese. Tiesiog per naktį pasikeitė Amerikos vidaus politikos balansas.

Gal tai nebuvo visiškai staigmena. Štai rinkiminės kampanijos metu prezidento partijos kandidatai tiesiog maldaute maldavo, kad jis skristų balsuotuojus verbuoti kur nors kitur, tik ne pas juos. Prezidentas nebuvo pageidaujamas Vidurio Vakaruose, todėl rinkimų išvakarėse keliavo į Vidurio Rytus. Žiūrint į mėnesius prieš rinkimus dabar galime matyti kylančią bangą. Todėl, pavyzdžiui, gal neatsitiktinai *U.S. News and World Report* skiltininkas kultūriniais klausimais John Leo rinkimų išdavas interpretuoja kaip krašto gyventojų pasisakymą, pagrįstą rūpesčiu ne tiek dėl ekonomijos, ne tiek dėl politinių jėgų svarsčių pakaitos, o aplamai — dėl šiandieninės visos krašto kultūros krypties. Po dešimtmečius trunkančio blaškymosi Amerika suvokia, kad yra pasiilgusi „normalesnio" gyvenimo — mažiau socialinės inžinerijos, daugiau doros, daugiau teisybės, šviesos ir proto bendrame krašto piliečių gyvenime, o ypač jų santykiuose.

Ir lietuviškame gyvenime, kaip tik Amerikos rinkimų išvakarėse, įvyko istorinis posūkis. Retai kada gali pajusti, kad vienas istorijos etapas užsidaro ir esame ant naujojo slenksčio. O tai kaip tik įvyko Čikagoje lietingą šeštadienio vakarą tėvų marijonų vienuolyno rūsyje.

Vakaro proga — Lietuvių fronto bičiulių susirinkimas, kurio priežastis susitikimas su Algirdu Saudargu, buvusiu Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministru ir dabartiniu Lietuvos Krikščionių demokratų partijos vicepirmininku. Subuvime dalyvavo ne vien LFB skyriaus nariai, bet ir nemažas būrys svečių. Visiems įdomus Lietuvos politinis peizažas. Kiekvienas dar vis kaip neužgyjančią žaizdą atmintyje nešioja praėjusius Lietuvos Seimo ir Lietuvos prezidento rinkimus. Todėl ir pilasi daug klausimų ar klausimais užsislėpusių pasiūlymų ir patarimų. Saudargas atvirai į klausimus ir patarimus reagavo, pasinaudodamas proga supažindinti dalyvius su Lietuvos politinio gyvenimo realybėmis.

Ką apie tokį susitikimą pasakytų lietuviškas Rip van Winkle, sakykim, prieš keturiasdešimt metų užmigęs? Čia būrys labai įvairių nusistatymų čikagiečių susikaupę suprasti, kas dedasi Lietuvoje. Nepaprastai įdomu, kad daug siūlymų sudarinėti koalicijas, ruošti patrauklias programas. Svečias užpila šalto vandens, nuolat primindamas pastarųjų dešimtmečių paveldą. Antra vertus, jis jaučia, kad Lietuvos ribos labai išsiplėtusios — ir šiame susirinkime jis jaučiasi esąs Lietuvoje. Mums reikia pasikalbėti. Dėl to kalbąs atvirai, kad kaip tik tą patį rūpestį turi dėl Lietuvos, kaip ir susirinkusieji. Kliuvinys mūsų pokalbiams yra ne KGB, bet mūsų pačių ydos, nesugebėjimas pralaužti savo interesų. Dabar taip suprantąs moralės klausimą politikoj: kiekvienas yra nepaliaujamoje kovoje su savimi ir su savo silpnybėmis, kas jis bebūtų — darbietis, krikščionis demokratas, konservatorius. Neatviras kalbėjimas stato pavojun Lietuvą.

Ypač jautriai į Saudargo mintis reagavo dr. Adolfas Damušis. Jam atrodo, kad po visų kalbų apie Lietuvą reikėtų pasišnekėti ir savo tarpe. Jis nemato kito būdo atstovauti krikščioniškai minčiai Lietuvos politiniame gyvenime, kaip sustiprinti Lietuvos Krikščionių demokratų partiją. Vakaro dalyviai, klausydamiesi dr. Damušio pasisakymo, žinojo, kad tėvų marijonų rūsyje lietingą lapkričio šeštadienio naktį įvyko posūkis Lietuvos istorijoje. Tai toks reikalingas stebuklas: dešimtmečiais besitęsęs konfliktas baigtas. Ir baigtas labai gražiai: Lietuvos vardu, Lietuvos labui.

Tą vakarą tiesiog apčiuopiamai buvo galima justi, kad Lietuvos atgimimas buvo tsunami banga, kuri atėjo ir užliejo mus. Ir po jos mūsų visų gyvenimai pasikeitę.

(a.a. Il.)

„Ateities" savaitgalio metu, lapkričio 5 dieną, Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Čikagoje: Jadvyga Damušienė, dr. Adolfas Damušis, Algirdas Saudargas.

Jono Kuprio nuotrauka

Tiesos kalbėjimas

Įspūdžiai iš „Ateities" savaitgalio Čikagoje

JUOZAS BAUŽYS

Tai nebuvo įprastinė Čikagos auksinio rudens diena. Už Čiurlionio galerijos Jaunimo centre langų žliaukė lietus, primenantis lietuvišką rudenį, sukeliantis kažkokią nostalgišką, Lietuvos rūpesčiais persmelktą nuotaiką, iš dalies besiderinančią su paskaitų bei pranešimų temomis.

Tai buvo pirmoji šiemetinio „Ateities" savaitgalio, įvykusio lapkričio 4-6 dienomis, akademinės programos diena. Iš vakaro buvusiame literatūros vakare su poete Vitalija Bogutaite ir fleitiste Asta Šepetyte čia rašančiajam neteko dalyvauti. Savaitgalį ir šiemet surengė specialus komitetas, kuriam vadovauja Jonas Pabedinskas.

Iš širdies į širdį

Savaitgalio akademinę programą pradėjo Jonas Pabedinskas, pakviesdamas dr. Oną Daugirdienę vadovauti pirmajai sesijai ir supažindinti su paskaitininke. **Alma Mikaliukienė,** neseniai iš Lietuvos į Čikagą persikėlusi pedagogė, kalbėjo tema „Kelias į lietuvišką šeimą". Ji konstatavo, kad šeima Lietuvoje buvo specialiai ardoma, ir ji tebėra suardyta. Vietoj meilės, kuri šeimai yra lyg angelo sparnai, pastebimas piktumas ir grubumas. Žmogaus nužmoginimas atėmė moralines vertybes ir iš šeimos. Buvo nustatytos direktyvos, kaip žmogus turi mąstyti, o vaikų auklėjimas jau nuo darželio metų buvo atiduotas valstybei ir jos paruoštiems mokytojams. Motinos negalėjo savo vaikų nei auklėti, nei dvasiškai ugdyti. Vaikas buvo išjungtas iš šeimos, dažnai paliktas vienas savo rūpesčiuose.

Visa tai, prelegentės nuomone, atsiliepia ir dabartinei šeimai: motinos nėra pasiruošusios auklėjimo darbui, nemoka pasiaukoti vaikui ir jo dvasinėms reikmėms, atsisukti iš savo rūpesčių į vaiką, kurti tikrą šeimą. Ji pabrėžė, kad tik meilė gali padaryti stebuklus, sukurti ką nors gražesnio ir nutiesti kelią į naują Lietuvos šeimą.

Prelegentė kalbėjo labai jausmingai, anot jos pačios, „iš širdies į širdį". Atsakinėdama į klausimus, ypač dėl praktiško mokyklų, Bažnyčios ir organizacijų vaidmens vaiko auklėjime, ji paminėjo, kad šiuo metu Lietuvoje trūksta apie 5,000 mokytojų, o taip pat ir įvairių mokyklinių priemonių (pieštukų, sąsiuvinių ir kt.) ir apskritai vis dar jaučiamas psichologinis užsidarymas įvairioms „naujovėms" iš užsienio.

Solidarumo dvasios jėga

Antrasis paskaitininkas, su kuriuo klausytojus supažindino Juozas Baužys, buvo **Algirdas Saudargas,** buvęs Lietuvos užsienio reikalų ministras, Nepriklausomybės atstatymo akto signataras. Lietuvos krikščionių demokratų partijos vicepirmininkas. Algirdas Saudargas pirmojoje savo paskaitoje (savaitgalio metu jam teko kalbėti net tris kartus), pavadintoje „Lietuva besikeičiančiame pasaulyje", labiau filosofiškai pažvelgė į laisvę, kurioje Lietuvai dabar tenka gyventi, ir su ta laisve susijusias atsakomybės problemas. Jo žodžiais, laisvė buvo iškovota, bet dabar reikia toje laisvėje susivokti, suprasti, kad laisvė be atsakomybės nėra tikra laisvė.

Komunistinės ideologijos žlugimas buvo nuostabiausias pasikeitimas, tačiau jis nepakeitė mūsų žmogaus dvasios. Žmogaus dvasia, taip stipriai paveikta komunistinės sistemos, vis dar nėra atgijusi. Joje atsiranda nežaboto pelno aistra, kur viena visuomenės grupė turi viską, kita — nieko, ir valdžios troškimas. Iškyla nuodėmės struktūros, prieš kurias būtina pastatyti solidarumo dvasios ir atsakomybės struktūras. Reikia atsiminti, kad laisvė nuo atsakomybės tampa priespauda. Atsakomybės negalima atidėti rytojui. Turime būti atsakomingi jau dabar, nors ir žengdami pirmuosius laisvės žingsnius.

Net ir valstybinė nepriklausomybė yra tam tikras paradoksas: yra nuolatinė priklausomybė nuo viso pasaulio. Tad ir politikoje, santykiuose su pasauliu reikia vadovautis racionalia, apmąstyta, tačiau tvirtas pozicijas pabrėžiančia politika. Čia prelegentas pažymėjo, kad tokia apmąstyta politika besivadovavę Landsbergis ar Stankevičius buvo geriau rusų suprasti, negu dabartinės LDDP politikos vadovų neaiškūs ėjimai.

Prelegento politinės filosofijos mintys klausytojų buvo sutiktos gausiais klausimais: kodėl Sąjūdis prarado solidarumo dvasią; ar komunistinė ideologija jau tikrai mirusi; kas nulemia Lietuvos užsienio politikos kryptį; kokios perspektyvos dėl tranzito ir apskritai dėl Karaliaučiaus srities?

Tiesos kalbėjimas

Tą patį šeštadienio vakarą Algirdas Saudargas kalbėjo antrą kartą. Tėvų Marijonų vienuolyno salėje buvo susirinkę daugiausia Lietuvių fronto bičiulių ir Krikščionių demokratų nariai. Tokio susitikimo buvo pageidavęs pats svečias iš Lietuvos, o susitikimą suruošė Čikagos LFB sambūris. Pokalbį pradėjo Kostas Dočkus, pakviesdamas jam vadovauti dr. Kazį Ambrozaitį.

Savo trumpame įvade Algirdas Saudargas palietė dabartinę Lietuvos politikos kryptį ir kaip ją vertina Lietuvos krikščionių demokratų partija (LKDP). Jo nuomone, dabartinė Lietuvos vyriausybė neatsakingai puoselėja Lietuvai svetimą ir grėsmingą Eurazijos idėją. Ji yra atmestina. Lietuva privalo jungtis į Europą ir joje rasti tikrą savo vietą. Ši neatsakinga LDDP politika savo ruožtu veikia bei ryškina ir Lietuvos vidaus gyvenimo nesutarimus. LKDP, kaip viena iš trijų stipriausių opozicinių partijų, labiausiai veikia Lietuvos įsijungimo į Europos struktūras linkme. Savo viduje LKDP yra gana vieninga, narių turi apie 10,000, skyriai veikia visoje Lietuvoje. Pradedama aktyviai ruoštis savivaldybių rinkimams, nes per savivaldybes bus galima padėti pagrindą ilgalaikei Lietuvos demokratijai.

Po šio įvado prelegentas plačiai komentavo keliamus klausimus. Dėl konkrečių galimybių opozicijai susivienyti sekantiems rinkimams (Juozas Baužys), prelegentas atsakė, kad pradžia jau padaryta septynių partijų vieningu pasisakymu tranzito derybų klausimu. Tikimasi, kad ši koalicija išsilaikys iki rinkimų. Klausimus dėl pasiruošimo rinkimams kėlė Algis Stepaitis ir Aldona Šmulkštienė. Atsakyta, jog jiems rimtai ruošiamasi, rengiami kursai paruošti žmones, kurie važinės po provinciją ir aiškins KD programas. Į Povilo Vaičekausko klausimą dėl bendradarbiavimo stokos su naujai įsisteigusia Tremtinių ir politinių kalinių partija, Saudargas atsakė, kad kliūčių esama, bet bus bandoma su jais kalbėtis. Dėl santykių tarp Bažnyčios ir LKDP (Juozas Končius), prelegentas paaiškino, kad politiniuose ėjimuose LKDP nepriklauso nuo Bažnyčios ir tai nesudaro jokių problėmų. Tačiau iš valdžios pusės dažnai jaučiamos pastangos Bažnyčią ir LKDP supriešinti.

Į Pilypo Naručio klausimą, ar nebijoma LDDP laimėjimo ir ateinančiuose rinkimuose ir ar politinių partijų vadovai tuo reikalu kalbasi, prelegentas taip atsakė: kalbų yra net per daug, bet darbas ta linkme vyksta. Mes LDDP nebijome, nes ir 1992 metų rinkimuose jie nelaimėjo — tik mes pralaimėjome. Ko mes bijome — tai KGB kadrų, kurie vis dar tebedirba net ir su tais pačiais žmonemis. Bijome, kad LDDP yra paveiki Maskvos struktūroms. Į Kęstučio Keblio klausimą, ką Krikščionys demokratai siūlo paprastiems žmonėms, Saudargas atsakė, kad yra šnekamasi, daromos apklausos, pagal kurias ruošiamos programos. Apie opozicines ir apskritai krikščio-

(Nukelta į 3 psl.)

Asta Šepetytė groja „Ateities" savaitgalio poezijos ir muzikos vakare lapkričio 4 dieną Jaunimo centro kavinėje, Čikagoje.

Jono Kuprio nuotrauka

Šiame numeryje:

Posūkiai bendrame gyvenime • Šiemetinis „Ateities" savaitgalis Čikagoje ir Lemont'e • Iš Vilniaus universiteto istorijos, 1955-1990 (4) • Vitalijos Bogutaitės eilėraščiai • IX Teatro festivalis Čikagoje: apie Hamilton'o „Aukurą" • Dainuoja Arnoldas Voketaitis • Nuomonės ir pastabos

Iš Vilniaus universiteto istorijos, 1955-1990

VYGINTAS BRONIUS PŠIBILSKIS

(Tęsinys iš praėjusio šeštadienio)

Gamtos mokslų srityje tarptautinio pripažinimo susilaukė prof. Adolfo Jucio teorinės fizikos mokykla, svarbiausia tyrinėjimų kryptimi pasirinkusi atomų ir jų spektrų savybių nagrinėjimą matematiniais metodais. Mokyklos kūrėjo mokslinė produkcija atsispindi 3 monografijose ir 262 moksliniuose straipsniuose. Adolfui Juciui vadovaujant apginta 47 mokslų kandidato ir 10 — daktaro disertacijų[40].

Lietuvos puslaidininkių fizikos mokslinės mokyklos kūrėjas prof. Povilas Brazdžiūnas. Iš jo pradėtų metalų bei puslaidininkių ir dielektrikų fizikinių tyrinėjimų apginta per 20 daktarinių ir 214 kandidatinių disertacijų. Vienas pirmųjų Povilo Brazdžiūno mokinių prof. Jurgis Viščakas sukūrė savo mokslinę mokyklą, susietą su naujos puslaidininkių šakos (opotoelektronika) paieškomis. Jaunesniosios kartos fizikai susitelkė į puslaidininkių fizikos, kvantinės elektronikos bei lazerinės spektroskopijos sritis. Čia ypač pažymėtinas glaudus bendradarbiavimas su SSRS mokslų akademijos Fizikos instituto lazerių tyrinėtojais, vadovaujamais pasaulinio garso mokslininko, Nobelio premijos laureato Nikolajaus Basovo. Sukurti unikalūs lazeriniai, nauji optoelektroniniai ir fotoelektroniniai prietaisai bei matavimo metodai, taikomi technologiniuose procesuose. Universiteto fizikai — vieni iš pagrindinių tarptautinės mokyklos lazerių taikymo klausimais organizatorių. Jiems už ryškius laimėjimus ne kartą buvo suteiktos valstybinės premijos[41].

Chemijos fakultete nuo septintojo dešimtmečio sintetinamos fiziologiškai aktyvios medžiagos su numatytomis savybėmis: vaistai, veterinariniai preparatai, augalų augimo reguliatoriai ir kt. Paruošti metodai superlaidžių aukštoje temperatūroje keraminių plėvelių sudarymui ant inertiškų paviršių. Sintetinti didelę paklausą turintys skystieji kristalai, pasižymintys iš anksto numatytomis savybėmis, kurti bei tobulinti elektrocheminiai, spektriniai chromatografiniai analizės metodai.

Universiteto Gamtos fakultete plėtoti biologijos, geologijos ir geografijos mokslai. Be klasikinių tradicinių krypčių, susiformavo naujos, mokslų sandūros paskatintos, sritys. Plėtotos molekulinės biologijos, biochemijos, biofizikos, genetikos šakos: bioenergetika, nukleino rūgščių bei baltymų ir fermentų tyrimas. Atlikti darbai mutagenezės genetinės reguliacijos ir žmogaus bei gyvūnų populiacijos genetinio monitoringo tyrimo biokibernetikos srityse. Atlikti geologinių, hidrogeologinių bei inžinerinių geologinių sąlygų tyrimai, nemaža darbų nuveikta visuomeninės geografijos tematika. Už laimėjimus chemijos srityje valstybinės premijos suteiktos trims mokslininkams[42]. Gamtos fakultete jas gavo aštuoni biologai[43], šeši geografai[44], du botanikai[45] ir po vieną zoologą bei geologą[46].

Medicinos fakultete aiškus prioritetas buvo suteiktas klinikinėms disciplinoms, ypač chirurgijai, todėl fundamentalieji tyrinėjimai ilgą laiką prislopinti. Vadovaujant prof. Algimantui Marcinkevičiui širdies ir kraujagyslių srityje buvo atliekamos sudėtingiausios įgimtų bei įgytų širdies ydų chirurginės korekcijos, aortokoronarinio šuntavimo, unikalios širdies transplantavimo operacijos. Kurtos reabilitacinės programos ligoniams po širdies operacijų. Pripažinimo susilaukė ir naujai plečiama mikrochirurgijos kryptis, nefrourologija. Tyrinėta lietuvių antropologija ir populiacinė genetika, motinos ir vaiko sveikata, nauji vidaus organų sutrikimų tyrimo metodai, profilaktika ir gydymas, racionaliosios ir subalansuotos mitybos pagrindų paruošimas ir kt. Medikų darbo reikšmę rodė valstybinių premijų suteikimas daugeliui fakulteto personalo narių[47].

Matematikos, gamtos, medicinos mokslų, turėjusių žymių tyrinėtojų ir neabejotinų laimėjimų, plėtrą ilgus metus varžė sovietiniam mokslui būdingas griežtas centralizavimas, biurokratinis, formalistinis planavimas, popierizmas. Dėl formalių kliūčių, finansavimo sunkumų daugelis tyrinėjimų vyko labai lėtai — tos pačios temos planuotos penkmečiui, septyneriems, netgi dešimčiai ir daugiau metų. Kai kurios ūkiskaitinės grupės tą pačią produkciją metų metais gamindavo skirtingiems užsakovams. Daugumos sričių mokslinių tyrinėjimų sąlygos, materialinė bazė smarkiai atsiliko nuo Vakarų Europos standartų. Už pagarsėjusių mokyklų, siauro pripažintų autoritetų rato, prestižinių tarptautinių konferencijų, gausių premijų slypėjo ir provincialumas, ir atotrūkis nuo savojo krašto ūkio, kultūros, socialinių ir kitų reikmių.

Atlydžio metais, atgimstant tautinei kultūrai, išsisklaidė Maskvos iliuzijos aklinai izoliuoti Lietuvą nuo Europos, užsimezgė pirmieji tiesioginiai kontaktai su Vakarais. Nuo septintojo dešimtmečio pradžios viena kita mokslininką pradėta išleisti stažuotis į užsienį. Glaudūs, tačiau vienpusiški Vilniaus universiteto ryšiai su užsieniu atsirado ir išsiplėtė tada, kai Maskvai leidus buvo pasirašytos bendradarbiavimo sutartys su socialistinio lagerio šalių aukštosiomis mokyklomis: Greifsvaldo Ernsto Moritzo Arndto (1967), Prahos Karlo, Krokuvos Jogailos, Magdeburgo technikos (1970) universitetais, Erfurto medicinos akademija (1975). Nors sutartys buvo tiesioginės, bendradarbiavimo turinį ir jo apimtį nustatydavo SSRS aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerija. Pagrindinės bendradarbiavimo formos: mokslinis ir pedagoginis darbas, stažuotės, kalbos kursai, konferencijos, kongresai, simpoziumai, studentų gamybinė pažintinė praktika ir kt. Iš tokio bendradarbiavimo nemaža naudos gaudavo germanistai, palaikę glaudžiausius ryšius su Greifsvaldo universitetu. Devintajame dešimtmetyje pasirašytos tiesioginio bendradarbiavimo sutartys su dvylika užsienio (VFR, Etiopijos, Švedijos, Lenkijos ir kt.) aukštųjų mokyklų. Pagal Maskvos nustatytą kvotą kasmet 4-5 žmonės turėdavo galimybę stažuotis Didžiojoje Britanijoje, Šveicarijoje, Austrijoje, Kanadoje, VFR. Kai kurie rusistai, matematikai į užsienį išvykdavo ir ilgesniam pedagoginiam darbui. 1971 m. užsienyje lankėsi 119 universiteto dėstytojų ir studentų, 1980 m. — 263, 1985 m. — 346. Iš užsienio aukštųjų mokyklų tais metais atsilankė atitinkamai 209, 359 ir 427 dėstytojai bei studentai. Nemaža dalis atvykstančių iš Vakarų buvo išeiviai, troškę knygomis, istorinėmis bei kultūros vertybėmis praturtinti Lietuvos mokslo židinį[48], ieškoję įkvėpimo lietuvybei puoselėti užsienyje.

Daugeliui universiteto dėstytojų, mokslininkų padirbėti, pasisemti žinių užsienyje trukdė nepakankamas kalbų mokėjimas, keliami specialūs reikalavimai ir apribojimai: amžius, partiškumas, šeimyninė padėtis ir t.t. Spręsdamas išleidimo klausimą, saugumas priekabiai tikrindavo visus anketinius duomenis, senelių, tėvų, giminių praeitį, pažiūras. Norintieji dirbti, stažuotis Vakarų valstybėse neretai buvo traukiami į KGB agentų tinklą. Leidimai ir draudimai važiuoti į užsienį tapo svarbia socialinės kontrolės priemone. Maskvos pareigūnai, skirstę išvykų į užsienį kvotas, atvirai reikalavo dovanų, pinigų. Padažnėję, nepaisant daugybės trukdymų, moksliniai pedagoginiai ryšiai su Vakarų aukštosiomis mokyklomis, išeivija kūrė Vilniaus universitete naują psichologinį klimatą, gaivino, stiprino vakarietiškas tradicijas ir orientacijas.

Philipe Benoit. Vilniaus universiteto rūmai ir Šv. Jono bažnyčia. Iš J. K. Vilčinskio „Vilniaus albumo". II serija, 3-ias sąsiuvinis. Litografija, 50 x 37.7

Akademinis jaunimas: priėmimas, mokymas, idėjinis niveliavimas

Po Josifo Stalino mirties prasidėjusio „atodrėkio" metais labiau susirūpinta mokymo proceso organizavimu, dėstymo metodika. Iš centro paskleistuose naujuose mokymo planuose nustatytas privalomų užsiėmimų skaičius, universitetai orientuojami ruošti plataus profilio specialistus. Mokytojus rengti turėjo ne tik Istorijos ir Filologijos, bet ir Fizikos ir matematikos, Chemijos, Gamtos fakultetai. Gerokai išplėsta pedagoginė ir gamybinė praktikos, akcentuojamas mokymo ryšys su gamyba, intensyvinamas studentų idėjinis-politinis auklėjimas. Universitetui, kitoms aukštosioms mokykloms keliamas reikalavimas „ne tik parengti gerus specialistus, kurie būtų patys laisvi nuo buržuazinės ideologijos, bet ir išugdyti aistringus komunizmo idėjų propaguotojus"[1].

Nuo šeštojo dešimtmečio pradžios, daugėjant bendrojo lavinimo mokyklų abiturientų, didėjo stojančiųjų į universitetą konkursai. Universitetinio mokslo siekiantis jaunimas toliau gniuždomas, atrenkamas remiantis klasiniais principais. Stengiamasi riboti priėmimą tų jaunuolių, kurių tėvai arba kas nors iš giminių buvo ištremtas į Sibirą, baustas, dalyvavęs pasipriešinimo kovose, pasitraukęs į Vakarus. Maskvos valdininkai, nustatydami priėmimo į aukštąsias mokyklas tvarką, nuolat keitė taisykles, suteikdavo privilegijų ar lengvatų tai vienai, tai kitai stojančiųjų kategorijai. Taip buvo skatinamas protekcionizmas, kyšininkavimas. Iki septintojo dešimtmečio vidurio konkursai vyko sumuojant visų stojamųjų egzaminų pažymius. Be egzaminų iki 1958 m. priimti baigusieji vidurines mokyklas su medaliais, o specialiasias — su pagyrimu. Vėliau lengvatų imta teikti stojantiems su darbo stažu ir demobilizuotiems iš sovietinės kariuomenės.

Nuo 1958 m., skaičiuojant balus, gautus per stojamuosius egzaminus, pradėta išskirti 2-3 disciplinas, svarbiausias pasirinktai specialybei. Tais metais ekonomistai, istorikai, bibliotekininkai, filologai, išskyrus užsienio kalbų specialybes, neturintieji dvejų metų darbo stažo, pirmajame kurse privalėjo mokytis vakarais ir dirbti Vilniaus miesto pramonės įmonėse. Darbas, nieko bendra neturėjęs su pasirinkta specialybe, nuvylė daugelį jaunuolių, atėmė iš jų brangų, studijoms skirtą laiką. Prioritetą suteikus gamybininkams, organizuoti parengiamieji kursai Vilniuje ir Alytuje, o drauge su Vilniaus pedagoginiu institutu — Klaipėdoje[2]. Didėjant stojančiųjų su stažu ir grįžusiųjų iš kariuomenės skaičiui (1959 m. jie sudarė 33.5%, 1960 m. — 36.5%), be jokio konkurso į universitetą patekdavo žmonės, turintys pačius žemiausius balus, „nubyrėdavo" daug gerai pasirengusių abiturientų. Tai labai skaudžiai atsiliepė studijoms. Suvokus tokios situacijos pragaištingumą, nuo septintojo dešimtmečio vidurio stojančiųjų su darbo stažu ir be jo kontingentus imta skirstyti proporcingai pagal paduotų pareiškimų skaičių. Konkursai vyko abiejose grupėse atskirai. Vėl suteikta lengvatų vidurines mokyklas baigusiems su medaliais, o specialiąsias vidurines — su pagyrimu: jie, negavę penketo iš vieno pasirinktosios specialybės egzamino, laikydavo visus stojamuosius egzaminus kartu su kitais. 1964 m., padaugėjus studentų su darbo patirtimi, daugelio specialybių — istorijos, filologijos, žurnalistikos, bibliotekininkystės, ekonomikos, teisės — mokymosi laikas stacionare nuo 5 metų sutrumpintas iki 4.[3]

Nuo 1972 m. priimant į universitetą vėl skaičiuojama bendroji balų suma ir pridedamas visų vidurinio mokslo baigimo pažymių aritmetinis vidurkis. Be konkurso į universitetą patekdavo abiturientai su gamybinių organizacijų bei žinybų siuntimais, į pedagogiką ir mediciną — jaunuoliai su ūkių stipendijomis. Tokia sistema skatino dokumentų klastojimą, smukdė specialistų ruošimo lygį, stojančiuosius statė į nelygiateisę padėtį. Ilgus metus pažeidinėtas ir viešai deklaruotas tautų lygiateisiškumo principas: vyko atskiri konkursai į rusų ir lietuvių kalba dėstomas grupes. Daugumoje specialybių į lietuviškas grupes konkursai buvo gerokai didesni.

Po SSKP XX suvažiavimo, prabilusio apie Stalino nusikaltimus, sustiprėjo Vilniaus universiteto studentų tautinio ir kultūrinio pasipriešinimo sovietiniam režimui dvasia. Jauni kūrybiški žmonės stengėsi išsilaisvinti iš valdiškų ideologinių gniaužtų, dogmų ir stereotipų. Akademinis atgimimas išsiliejo į karštas diskusijas auditorijose, bendrabučiuose. Prabilta apie impresionistus, M. K. Čiurlionį, Hemingway'ų, Camus, Faulknerį, Elouard... Sausakimšose auditorijose vyko liaudiškos vakaronės, vakarai su liaudies dainininkais, vasarą — tautosakos ekspedicijos bendradarbiaujant su Konservatorijos studentais. Gyvai renkami parašai po „peticija" Stalino prospektą pavadinti Gedimino gatve, pastatyti paminklą Gediminui, panaikinti privalomą rusų kalbos dėstymą, sudaryti galimybę pažinti lietuvių tautos praeitį. Įvairių specialybių studentai Antanas Stravinskas, Antanas Tyla, Juozas Girdzijauskas, Vacys Milius, Vytautas Martišius, Kazys Ambrasas ir kt., sekdami savo mėgiamais dėstytojais, mezgė ryšius su Baltarusijos lietuviais, siekė nutraukti Vilniaus krašto lenkinimą, lietuviškų mokyklų uždarinėjimą.

Rektoriaus Juozo Bulavo iniciatyva 1956 m. universitete panaikintas priėmimas į vadinamąsias rusiškas grupes, išskyrus vieną grupę Istorijos ir filologijos fakultete. Iš Maskvos gautas sutikimas atleisti nuo dvejus metus trunkančių privalomų rusų kalbos užsiėmimų tuos studentus, kurie mokslo metų pradžioje gerai išlaiko rusų kalbos egzaminą. Bet prašymas sutrumpinti visuomeninių mokslų dėstymo programas, kurioms skirta apie 40% laiko, nebuvo patenkintas. Stengtasi gerinti studentų dalykinį ruošimą, skatinti savarankišką darbą, užsienio kalbų mokymąsi. Išsirūpinta, kad ne tik priklausymas komjaunimui ar profsąjungai, bet ir dalyvavimas Studentų mokslinėje draugijoje, sporto, meno saviveiklos kolektyvuose būtų laikomas privaloma visuomenine veikla. Į universiteto choro, dainų ir šokių ansamblio programas, prikimštas pompastiškų rusų tautą ir partiją šlovinusių kūrinių, įtraukta daugiau lietuvių liaudies dainų, šokių. Pirmą kartą atliekant Maironio „Lietuva brangi" universiteto Didžiojoje auloje „salė net sustojo ir su ašarom akyse išklausė"[4]. Dainų ir šokių ansamblio išmoktas studentų himnas „Gaudeamus" pasklido ir kituose SSRS universitetuose. Ypač šiltai studentai, personalas sutiko rektoriaus įsakymą dėl studentiškų kepuraičių nešiojimo.[5] Jos asociavosi su nepriklausomos Lietuvos akademinio jaunimo tradicijomis.

Stiprėjančios viltys, įvykiai Rytų Europoje skatino vis aktyvesnius studentų veiksmus. Vengrų sukilimo dienomis ant Sarbievijaus kiemo sienos pasirodė šūkis: „Tegyvuoja Vengrijos revoliucija!", pasklido „kontrrevoliuciniai ir nacionalistiniai lapeliai". Sugadinti stendai, skirti SSKP XX suvažiavimui, visuomenės mokslų dėstytojai apipilti „provokaciniais" klausimais. Vengrijos sukilimo viršūnė sutapo su valdžios nesankcionuota Vėlinių švente. 1956 m. lapkričio 2 d. pavakaryje į Rusų kapines susirinkę vilniečiai, daug aukštųjų mokyklų studentų pagerbė mirusius gimines, profesorius, uždegė žvakučių ant Jono Basanavičiaus kapo. Prie Lietuvos karių, žuvusių kovose dėl Vilniaus 1920-1921 metais, kapų, sudainavusi „Lietuva brangi", „Kur lygūs laukai", „Oi neverk, motušėle", sugiedojusi uždraustą Lietuvos himną, minia patraukė į miestą. Pasirodžiusi milicija reikalavo išsiskirstyti, be aiškios priežasties areštavo daugelį jaunuolių. Suimtieji buvo tardomi Valstybės saugumo komitete, rašė pasiaiškinimus. Pasak partinių funkcionierių, dalis studentų neteisingai suprato SSKP XX suvažiavimo nutarimus, buvo dezorientuota, „prarado sugebėjimą susivokti ir pakibo ant anglų-amerikiečių propagandos meškerės". „Kontrrevoliuciniai išpuoliai" svarstyti aukštųjų mokyklų partinėse organizacijose, LKP Vilniaus miesto komitete[6], CK Mokslo, kultūros ir mokyklų skyriuje, CK biure, minėti LKP X suvažiavime. LKP CK biuras pareikalavo, kad aukštųjų mokyklų rektoriai pagerintų studentų socialinę sudėtį, pašalintų svetimus elementus, principingai kovotų su dėstytojais — „buržuazinių pažiūrų nešiotojais". Valstybės saugumo komitetui pavesta pateikti konkrečius pasiūlymus dėl studentų, įvykdžiusių antitarybinius išpuolius, nubaudimo[7]. Pasirūpinta skirti universiteto dėstytojams du komunalinius butus, studentams atidaryti batų taisyklą, siuvyklą ir skalbyklą, nutiesti autobuso maršrutą nuo M. K. Čiurlionio gatvės bendrabučių iki Centrinių rūmų ir kt.[8]

Gavę saugumo komiteto išvadas, Vilniaus miesto partiniai vadovai (I sekretorius — Marionas Kanevičius, sekretorius — Petras Griškevičius) pareikalavo iš Vilniaus universiteto ir Pedagoginio instituto pašalinti po 120-130, iš Dailės instituto ir Konservatorijos — 35 studentus. Juozui Bulavui, kitiems aukštųjų mokyklų rektoriams, partsekretoriams pasipriešinus, bylą svarstė LKP CK sekretoriatas, išsprendęs ją aukštųjų mokyklų naudai. Oficialiais duomenimis, 1956 m. lapkričio — 1957 m. sausio mėnesiais iš aukštųjų mokyklų pašalinta 13 studentų, dalis jų paimta į kariuomenę (!), 16 pareikšti papeikimai, įspėjimai, atimti bendrabučiai ir pan.[9] Už tarybiniam studentui netinkamą elgesį ir drausmės pažeidimus (grįžtant iš Rasų kapinių milicijos areštuotas, saugumo tardytas) iš studentų sąrašų išbrauktas III kurso teisininkas Antanas Juodėnas, griežtu papeikimu, nutraukiant stipendijos mokėjimą, nubaustas ir iš komjaunimo pašalintas jo bendramokslis Algirdas Endriukaitis (1957 m. pradžioje jis suimtas ir nuteistas 6 m. laisvės atėmimo). Filologai Algis Vaitkus ir Zigmas Tamakauskas pašalinti iš universiteto ir paimti į sovietinę kariuomenę, Valentinas Ardžiūnas pervestas į neakivaizdinį skyrių. 1957 m. sufabrikuotoje grupinėje 11 žmonių byloje (Vytauto Girdzijausko, Viktoro Petkaus, Kazimiero Skebėros, Antano Terlecko ir kt.) jis nuteistas 6 m. laisvės atėmimo. Už netinkamą elgesį papeikimais nubausta, iš komjaunimo pašalinta grupė studentų. Istorijos ir filologijos, Teisės fakultetų dekanams, katedrų vedėjams nurodyta ypatingą dėmesį atkreipti į auklėjamąjį darbą.

„Atšilimo" metais grupelės veiklių, kultūros problemomis susidomėjusių jaunuolių iniciatyva, pritarus Lietuvių literatūros katedrai, Istorijos ir filologijos fakulteto dekanatui, imtasi leisti studentų literatūros metraštį, vadinamąjį almanachą. Šiam ne savilaidiniam[10], cenzūruojamam leidiniui sudaryta redaktorių kolegija, gauta daug studentiškos (Alekso Girdenio, Ryčio Trimonio, Vlado Šimkaus, Juditos Vaičiūnaitės, Elenos Skaudvilaitės, Vaclovo Mikailionio, Stasio Skrodenio, Vlado Žulio, Tomo Venclovos ir kt.) kūrybos. Fakulteto partinio biuro aprobuotą leidinį cenzūravęs Glavlitas perdavė LKP CK. Užkliuvo ne tik pavadinimas *Kūryba*, sutapęs su hitlerinės okupacijos metais leisto žurnalo pavadinimu, bet ir turinys. Almanache vyravo apolitiški, neidėjiški, meniškai neišbaigti rašiniai, persunkti dekadanso, individualizmo, užsisklendimo siaurame miesčioniškumo pasaulyje dvasia. Literatūros kritikos skyriuje įdėtas Tomo Venclovos kursinio darbo (vadovė Irena Kostkevičiūtė) pagrindu parašytas straipsnis, gretinęs Žemaitę su tuo metu viešai beveik neminimu Vincu Krėve-Mickevičiumi. Po kūrybos „analizės priedanga prakišama nacionalistinė „vieningosios srovės" teorija, teigiama nacionalinės pasaulėžiūros vienybė, nuneigiami klasiniai prieštaravimai" ir t.t.[11] Leidinio redaktorių kolegijoje (ats. red. doc. Adolfas Sprindis) šalia studentų Ričardo Pakalniškio, Romualdo Sadausko buvo Juozas Tumelis — „žinomas kaip vienas aršiausių dekadentizmo, formalistinio meno gynėjų jaunųjų literatų tarpe ir kaip vienas labiausiai atsiliekančių moksle studentų, vengęs visuomeninio darbo "[12]. Buvo pakeistas leidinio pavadinimas, redaktorių kolegija, turinys, tačiau nebesiryžta publikuoti[13].

(Nukelta į 3 psl.)

Įspūdžiai iš „Ateities" savaitgalio Čikagoje

Šiemetinio „Ateities" savaitgalio metu, lapkričio 5 dieną, Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Čikagoje: Jonas Pabedinskas, Algirdas Saudargas, Pranas Povilaitis.
Jono Kuprio nuotrauka

(Atkelta iš 1 psl.)

niškos spaudos padėtį klausė Viktoras Naudžius. Buvo atsakyta, kad tai esanti pati skaudžiausia vieta, galinti neigiamai veikti į rinkimus. Valdžia žino, kad jos tvirtai valdoma spauda yra lemtingas ginklas prieš opoziciją.

Po šių ir daugelio kitų klausimų, Algirdas Saudargas stipriai akcentavo reikalą atvirai vieniems su kitais savo tarpe kalbėtis. Kliuvinys bendram pokalbiui dažniausiai yra mūsų pačių silpnybės ir ambicijos. Ypač kiekvienas politikas turi su jomis, taigi su savim pačiu kovoti. Pats svarbiausias dalykas yra tiesos kalbėjimas. Tie prelegento žodžiai, atrodo, gali būti pritaikyti tiek Lietuvos partijų tarpusavio santykiams ugdyti, tiek ir užsienyje, konkrečiai Amerikoje, įvairių grupių, ypačiai tų, kurios yra ideologiškai artimos, bendravimo skirtumams naikinti.

Trečią kartą Algirdas Saudargas kalbėjo sekmadienį, po pamaldų, Pasaulio lietuvių centro Lemont'e didžiojoje salėje. Ten buvo bent pora šimtų klausytojų. Jis pasakojo, kaip vieną kartą savo gyvenime jis pats buvo pajutęs tremtinio dalią nors ir labai trumpai, kai prieš pat Sausio 13-osios įvykius tarnybos reikalais buvo išvykęs į Varšuvą ir ten išgyvenęs baimę, jog gali nebetekti sugrįžti. Kalbėdamas apie žmogaus santykį su Tėvyne, jis pabrėžė, kad ne vien tik užsienio lietuviams gresia pavojus nutausti. Toks pavojus gresia ir Lietuvos žmonėms. Jei nebelieka tėvynes ilgesio, atsiranda nutautimas. Painformuodamas klausytojus apie LKDP veiklą Lietuvoje, jis pripažino kai kuriuos sunkumus, su kuriais susiduriama, nes reikia kalbėti tiesą, kurios tačiau ne visi žmonės nori girdėti. Po pranešimo sekė klausimai — daugiausia panašūs į tuos, kurie jau buvo iškelti ankstyvesniuose jo pranešimuose. Pakomentuodamas prel. Juozo Prunskio klausimą dėl prezidento Brazausko populiarumo įvairiose apklausose, prelegentas atsakė, kad tai nulemia jo rėmėjų-nomenklatūrininkų balsai, kurių pakeisti neįmanoma. Didelė dauguma Lietuvos žmonių yra neapsisprendėliai, juos kaip tik reikės įtikinti ir atkovoti.

Per darbą atsiranda ryšys

Grįžkime vėl į šeštadienio popietę, kur Čiurlionio galerijoje kalbėjo dr. Audrius Polikaitis, Moksleivių ateitininkų sąjungos pirmininkas, pasidalindamas savo pastabomis bei įspūdžiais iš XII Ateitininkų Kongreso ir prieškongresinės stovyklos Lietuvoje. Šiai sesijai vadovavo Daina Siliūnienė. Prelegentas pasidžiaugė, kad XII Ateitininkų Kongresas parodė, jog ateitininkija yra viena ir ta pati visame pasaulyje. Prie tokio pasisekimo prisidėjo prieškongresinė stovykla Berčiūnuose, kurioje dalyvavo jaunimas iš Lietuvos ir iš užsienio. Stovyklos tikslas buvo susipažinti tarpusavy ir rasti bendrą kalbą. Buvo suruošta ir bendra darbo diena tvarkant ir puošiant Berčiūnų stovyklavietę. Pasisekimas buvo didelis. Įdomiai praėjo ir bendras stovyklos simpoziumas: „Mūsų misija šiandien — kaip kursime laimingą Tėvynės ateitį". Jame diskusijos vyko pasiskirsčius mažomis grupelėmis.

Išryškėjo tam tikri skirtumai tarp Lietuvos ir užsienio ateitininkų, ypač religijos ir tautybės principų supratime. Pamatėme, kad esame užaugę skirtingose kultūrose. Lietuvos jaunimui dažnai trūksta savimi pasitikėjimo. Nuomonėms išsiskiriant, jie neretai jas atsiima. Užsienio jaunimas daug veržlesnis. Tačiau Lietuvos jaunimui labai įdomu patirti, kaip jaunimas gyvena Amerikoje, kuo rūpinasi, kaip išlaiko lietuvybę. Apskritai, toks bendros stovyklos tikslas buvo pasiektas: atsirado ryšys, kurio anksčiau gal nematėme. Stovykla turėjo įtakos net ir pačiam kongresui.

Tautos renesanso kūrimas

Užbaigiamojoje „Ateities" savaitgalio sesijoje, kuri vyko Ateitininkų namuose, Lemont'e, jau prasigiedrinusios sekmadienio popietės metu, kalbėjo dr. **Arvydas Žygas.** Jo tema — „Lietuva penkerių metų perspektyvoje". Sesijai vadovavo Alė Lieponienė. Savo gana ilgoje paskaitoje, panaudodamas brėžinius ir klausytojams išdalinęs kruopščiai suglaustas pranešimo detales, dr. Žygas bandė aprėpti žymiai daugiau klausimų, negu jų buvo tikėtasi iš skelbiamos temos pavadinimo. Jis aiškino, kas apskritai yra Lietuva, ką reiškia būti lietuviu ir koks skirtumas tarp Lietuvos ir užsienio lietuvių kultūros supratimo. Jis tvirtino, kad Amerikos kultūra neturi vienijančių vertybių. Tai esąs pliuralistinis pasaulis, kurio įtakon šiandien vis labiau patenka ir Lietuva. Atgimusios Lietuvos kultūra pasidarė atvira pasaulio kultūrai ir tuo nutolsta nuo savosios, nors ir nesudėtingos, bet daug gilesnės kultūros.

Kalbėdamas apie kultūros įtakas kalbos bei žodžių simbolikai, dr. Žygas davė daugybę pavyzdžių, kaip tie patys žodžiai, išsireiškimai ar net asmenys buvo suprantami sovietinėje Lietuvoje ir užsienio lietuvių tarpe. Pavyzdžiui, žodis partizanas Lietuvoje anuomet reiškė banditą, prezidentas Smetona — fašistinį diktatorių, tikintis žmogus — tamsuolį ir atsilikėlį. Žvelgdamas į užsienio lietuvių buvimo prasmę bei uždavinius, prelegentas iškėlė bendrą atsakomybę tautai, kurią visi kartu turime nešti. Kai kurie tvirtina, kad jau nusibodę girdėti apie rezistenciją, apie tautos kančias. Reikia tai pamiršti ir žvelgti į ateitį. Tačiau dr. Žygas pabrėžė, kad užmiršdami praeitį, nepajėgsime statyti nei naujo gyvenimo rūmo. Jį reikia statyti derinant idealizmą su realizmu. Savo mintis jis užbaigė optimistiška gaida, kad Lietuva ir išeivija (užsienio lietuviai) bendrai dirbdami sukurs naują tautos renesansą.

* * *

Savaitgalis baigėsi. Jame išgirstos mintys rado atgarsį. Tačiau ar ne įdomu, kad visos šio savaitgalio paskaitos rišosi išimtinai su Lietuva, jos rūpesčiais ir mūsų rūpesčiais dėl Lietuvos?.. Kiek daug kartų spaudoje buvo rašoma ir kiek daug kartų tarp savęs kalbama, kad gal jau atėjo laikas savo dėmesį skirti labiau užsienio lietuvių egzistencijos ir silpnėjančios savo veiklos reikalams. O vis dėlto mūsų mintys ir kalbos vis dar nuolat tebekrypsta į Lietuvą, vis dar bandome ieškoti tos tiesos kalbėjimo, kuris suvienytų po pasaulį išblaškytą lietuvių tautą.

Iš Vilniaus universiteto istorijos

(Atkelta iš 2 psl.)

Almanacho byla papildė argumentus triuškinant Lietuvių literatūros katedrą — atsakomybė už idėjiškai žalingą, antimarksistinį rinkinį teko Meilei Lukšienei, Irenai Kostkevičiūtei, Vandai Zaborskaitei, skatinusioms studentus, teigiamai vertinusioms jų darbus. Tomas Venclova vieneriems metams „pasitraukė" į akademines atostogas, o Juozas Tumelis, „nepažangus moksle ir nelankantis užsiėmimų" — 1960 m. iš studentų sąrašų buvo išbrauktas.

(Pabaiga ateinantį šeštadienį)

NUORODOS

40 Šaduikienė N. „Lietuvos fizikų mokslinės mokyklos", *Lietuvos kultūros kongresas*, Vilnius, 1991. Pp. 467-468.

41 Prof. Adolfui Juciui (1968), prof. Jurgiui Viščakui (1970), prof. Edmundui Montrimui (1978), prof. Viktorui Kybartui, prof. Aloyzui Sakalui, prof. Viktorui Šuguruvui, prof. Juozui Vidmantui Vaitkui (1981), prof. Antanui Rimvydui Bandzaičiui, prof. Adolfui Bolotinui (1984), prof. Remigijui Baltramiejūnui (1985), prof. Jonui Grigui (1986). 1984 m. Algiui Petrui Piskarskui, 1988 m. — Juozui Vidmantui Vaitkui suteiktos SSRS valstybinės premijos.

42 Doc. Leonui Jasinskui, doc. Gervydui Dieniui (1975), prof. Algimantui Jasinskui (1980).

43 Prof. Marija Natkevičaitė-Ivanauskienė (1959, 1983), prof. Antanas Minkevičius (1959, 1981), Augustas Mačionis (1959), doc. Juozas Pečiulis (1985), prof. Benediktas Juodka (1986), prof. Antanas Glemža (1987), doc. Leonas Grinius (1988), prof. Vytautas Rančelis (1989).

44 Prof. Vaclovas Chomskis (1959, 1983), doc. Eduardas Červinskas (1959), prof. Alfonsas Basalykas (1979), prof. Vytautas Dvareckas (1983), vyr. dėst. Petras Gaučas (1983), prof. Česlovas Kudaba (1984).

45 Prof. Povilas Snarskis (1965), doc. Aldona Lučinskienė (1973).

46 Prof. Tadas Ivanauskas (1959), prof. Juozas Paškevičius (1983).

47 Prof. Pranui Norkūnui (1965), prof. Chackeliui Kibauskui (1969), prof. Algimantui Marcinkevičiui (1969, 1979, 1985), prof. Liubomirui Laucevičiui (1969), prof. Jonui Leliui (1974), prof. Juozui Rugieniui (1976), doc. Aliui Baubliui, med. m. kand. Joanai Žalnieriauskienei, doc. Daumantui Kavoliūnui, med. m. kand. Gediminui Martinkėnui, med. m. dr. Ninai Paliuščinskajai, prof. Vytautui Sirvydžiui, doc. Giedriui Uždaviniui, med. m. kand. Algiui Matulioniui (1979), prof. Domicelei Mikalauskaitei, doc. Juliui Juršai (1984), med. m. dr. Egidijui Vytautui Barkauskui, med. m. dr. Eugenijui Kosinskui, med. m. kand. Povilui Pauliukui, med. m. kand. Daliai Triponienei, med. m. dr. Vytautui Triponiui (1985), prof. Henrikui Polukordui, doc. Jurgiui Ramanauskui (1985), doc. Malvinai Repčytei (1987), Vytautui Klimui, med. m. kand. Mindaugui Minderiui, med. m. dr. Kęstučiui Vitkui (1988), prof. Gintautui Česoniui, biol. m. dr. Irenai Balčiūnienei (1989). 1973 m. prof. Kaziui Ambrozaičiui suteikta SSRS valstybinė premija.

48 Viena vertingiausių dovanų — 1983 m. lietuvių kilmės Šveicarijos piliečio Andreas Hofer (Vaclovo Dargužo) universiteto bibliotekai padovanota 384 vienetų senovės žemėlapių ir dokumentų kolekcija. Vėliau, 1989 m., biblioteka pasipildė Leonardo Andriekaus 276 vertingų knygų rinkiniu.

Akademinis jaunimas...

1 *Vilniaus universiteto istorija 1940-1979*. P. 136.

2 1970 m. universiteto atidarytas Parengiamasis skyrius, į kurį patekdavo ne mažiau kaip vienerių metų darbo stažą turintys arba kariuomenėje atitarnavę jaunuoliai. Po 8 mėn. mokslo pagal vidurinės mokyklos programą išlaikyti egzaminai kartu buvo ir stojamieji.

3 Prie penkerių metų mokymo grįžta 1967 m.

4 *Atsiminimai apie Vincą Mykolaitį-Putiną*. P. 380.

5 „Mūsų naujoji kepuraitė", *Tarybinis studentas*, 1956 lapkričio 6.

6 „Apie politinio auklėjamojo darbo trūkumus aukštosiose ir kitose mokymo įstaigose ir kai kurių miesto studentų bei moksleivių nesveikas nuotaikas". LKP Vilniaus MK biuras. 1956.II.26. LVVOA. F. 3109. Ap. 21. B. 6. L. 213-215.

7 „Apie priešiškus išpuolius 1956 m. lapkričio 2 d. Vilniaus ir Kauno miestuose". LKP CK biuras. 1956.12.6. LVVOA. F. 1771. Ap. 191. B. 16 150. L. 15.

8 „Apie kai kuria pagalbą Vilniaus Valstybiniam universitetui". LKP Vilniaus MK biuras. 1956.12.10. LVVOA. F. 3109. Ap. 21. B. 6. L. 238.

9 Pažyma apie nacionalistinius pasireiškimus 1956 m. lapkričio — 1957 m. sausio mėnesiais. LVVOA. F. 1771. Ap. 188. B. 40. L. 106.

10 Vienu iš pirmųjų savilaidos leidinių galima laikyti VU partinio biuro 1955 m. pavasarį išaiškinta ir pasmerktą filologų rusistų ir istorikų rankraštinį leidinėlį *Figos lapelis* (autoriai Lazaris Kopelevas, Arkadijus Rolnikas, Alfredas Šulmanas, Vladislavas Bikuličius), kuriame „pasireiškė smulkiaburžuazinės, miesčioniškos, artimos antitarybinės nuotaikos, buvo šaipomasi iš mūsų tikrovės" (VU ataskaitinis rinkiminis susirinkimas. 1955.II.24. LVVOA. F. 7017. Ap. 2. B. 36. L. 28).

11 „Už marksistinį-leninį literatūros destymą", *Tarybinis studentas*, 1959 vasario 28.

12 Ten pat.

13 Gervė M. *Leidinys neišėjo...*

Vitalija Bogutaitė skaito savo eilėraščius „Ateities" savaitgalio poezijos ir muzikos vakare lapkričio 4 dieną Jaunimo centro kavinėje, Čikagoje.
Jono Kuprio nuotrauka

Vitalija Bogutaitė
1994

ANTRASIS POKALBIS SU SAVIM

I

Norėjau išsivaduoti
iš savęs,
atleisti varžtus
ir persikelt į kitą
plotmę,
kitus matavimus.
Paleist mintis į
dvasinę ganyklą,
naujas lankas,
pažinimus.

Jausmų audroj
pakyla sūkurys
ir juodu debesiu
išsiveržia
pasąmonė.
Po to tyla.
Ramybė.
Erdvė.

Užsidariau savo erdvėj
ir dūstu.
Aplink žaliuoja laukai.
Pas mane — dykuma.
O kad turėčiau drąsos
paleisti tamsiąsias
jėgas!
Jos būtų mano kareiviai.
Apgintų.
Išlaisvintų.
Bet sėdžiu savo narve
prisirakinus
ir negaliu suprasti
kodėl taip giliai
įklimpau.

Mes kalbam per daug.
Žodžiai prarado prasmę.
Ausys nebegirdi.
O kaip norėčiau
kad žodis tapęs kūnu
lėtais žingsniais,
kaip pavasario
šiltas lietus,
ateitų pas mane.

Ieškau savęs žodžiuose.
Atkabinu raidę nuo žodžio.
Žodį nuo sakinio.
Sukeičiu.
Apverčiu —
ir nieko nėra.

Beprotiškai įsimylėjau
jūrą.
Jos platų horizontą,
jėgą,
paslaptis
ir nenutildomą ošimą —
o ypač kada bangos
šėlsta,
daužos į krantus —
man primena ir
mano nerimą.
Gal kitam gyvenime
ir aš pavirsiu
jūra?
Gal jūroje gimiau?
Kažkur gelmėse,
žuvų pasaulyje,
vulkanuose —
Lava išsiveržiau
todėl toks nesuvaldomas
minčių pasaulis,
lyg tekanti lava
kuri sustingsta prasiveržus
į paviršių.
Atšala.
Suakmenėja
ir lieka vieniša.

Apie Hamiltono „Aukurą" ir jo režisierę Eleną Dauguvietytę-Kudabienę

GENOVAITĖ LIAUKIENĖ

Prieš trejus metus kartu su vyru ir dukra atvykome į Kanadą. Radome ir gerųjų, ir blogųjų pusių. Dabar apsipratome: dirbame, mokomės, apsilankome Lietuvoje. Lietuva — mano tėvų namai, mano ilgesys, mano širdis.

Čia Hamiltone, įsijungėme į lietuvių judėjimą, lankome vykstančius renginius. Sužinojau, kad čia veikia teatras „Aukuras". Režisierei Elenai Dauguvietytei-Kudabienei pakvietus, su džiaugsmu sutikau. Mano dukra ir vyras irgi įsijungė į teatro veiklą.

Man teatras visada buvo lyg paslaptinga gyvenimo iliuzija, gyvenimo mokykla. Visada norėjau daugiau sužinoti apie išeivijos teatrą, jo rūpesčius, šventes ir kasdienybę.

Ir štai tokia proga pasitaikė. Aš tapau Hamiltono teatro „Aukuras" aktore, teatro valdybos nare. Nuo repeticijų atliekamu laiku, pasikalbėjau su teatro režisiere Elena Dauguvietyte- Kudabiene.

— *Žinau, kad „Aukuro" teatras jau gyvuoja 45 metus. Įdomu, kaip susikūrėte ir kaip išsilaikėte tiek daug metų?*

— Kai atvykau į Kanadą, mane paskyrė į Winnipegą dirbti džiovininkų sanatorijoje prie ligonių, o vėliau virtuvėj. Sutikau lietuvių ir senų, ir naujų ateivių. Nors mūsų nuomonės buvo skirtingos, bet mus visus rišo meilė Lietuvai ir savo kalbai. Tuojau pradėjau organizuoti koncertus su poezijos ištraukom. Gyvendama Winnipege ištekėjau už Edvardo Kudabos, pabaigę darbo sutartį išvykome į Hamiltoną. Vyras pradėjo dirbti plieno fabrike, o aš vėl ligoninėje, skalbykloje. Vis svajojau apie teatrą, kurį vėliau pavyko suorganizuoti. Iš pradžių užsirašė 20 žmonių. Buvome jauni ir energingi. Atrodo, kad sugebėjau aktorius „uždegti" ir visi pradėjome ruoštis Lietuvos Nepriklausomybės sukakties minėjimui. Pasirinkau Kazio Inčiūros dramos „Vincas Kudirka" prologą. 1950 m. vasario 21 d. gimė „Aukuras".

— *Pradedant teatrinį veikimą, buvo reikalingos lėšos dekoracijoms, drabužiams, grimui ir t.t. Kas Jums padėjo?*

— Pinigų pirmajam pastatymui sudėjome patys. Vėliau mus parėmė bankelis „Talka", Lietuvių namai, Kanados Lietuvių fondas. Dar vėliau Kanados valdžia ir kitos organizacijos. Patys ruošėme vakarus su linksmom programom, loterijom ir t.t.

— *Kaip pasirinkdavote veikalus?*

— Veikalų pasirinkimas buvo nelengvas uždavinys. Daugiausia statėme lietuvių autorių veikalus. Turėjau atsivežusi kelių veikalų tekstus. Kitus gavau iš kitų žmonių, o vėliau pradėjau gauti ir iš Lietuvos.

Išeivijos lietuvių teatrai atliko didelį uždavinį. Tai nebuvo vien tik pramoga ar laiko praleidimas. Teatras tapo gera lietuvybės išlaikymo mokykla, būtina priemone lietuvybės išlaikymui.

— *Atvykusi į Kanadą mačiau Antano Rūko „Bubulis ir Dundulis" pastatymą. Jūs vaidinote Agutės vaidmenį taip išraiškingai, jog žmonės salėje plyšo iš juoko. Girdėjau, kad su šio veikalu lankėtės Lietuvoje ir netgi šis veikalas buvo parodytas Vilniaus televizijoje.?*

— Tai buvo mano sunkaus darbo apvainikavimas. Aš buvau labai patenkinta, kad su „Bubuliu ir Dunduliu" teko apkeliauti daugelį vietų Lietuvoje. Įsivaizduokite, kokios tai buvo laimingos akimirkos!

— *Dabar ruošiatės Garcia Lorca veikalo „Bernardos Albos namai" pastatymui. Turiu pasidžiaugti, kad man teko Adelos vaidmuo. Sakykite, kaip šis veikalas pateko į Jūsų rankas?*

— Šį veikalą vaidinau su kita aukuriete anglų kalba, dalyvaujant „Daugiakultūriniame festivalyje". Lietuvių kalba, verstinį veikalą užtikau Šiaulių teatre. Grįžusi į Kanadą su entuziazmu pradėjau repetuoti ir tikiuosi, kad šis pastatymas publikos neapvils.

— *Gal galima sužinoti Jūsų ateities planus?*

— Pagal savo amžių turėčiau rašyti prisiminimus. Tačiau aš dar jaučiuosi pajėgi ir dar turiu įvairių sumanymų. Mano šeimos nariai sako — „Mesk teatrą!" Mesti teatrą? Niekuomet! Juk vasario mėnesį sukaks 45 metai. Jau dabar ruošiamės sutikti Šiaulių teatrą, kuris atvyksta į Kanadą. Atveža „Pinigėlius", kuriuos vaidinsime kartu.

— *Teko Jus matyti kanadiečių scenoje ir televizijoje. Gal galėtumėt apie tai papasakoti.*

— Jau 12 metų priklausau Aktorių unijai. Per tą laiką sukūriau daugiau kaip 20 vaidmenų televizijai ir filmams. Taip pat vaidinau 14 komercinių reklamų paruošime. Gavau žymenį už geriausiai atliktą reklamos vaidmenį. Scenoje vaidinau įvairiuose Kanados teatruose. Atvirai kalbant, niekada net nesvajojau, kad žteks dirbti profesionaliame Kanados teatre.

Labai džiaugiuosi, kad į „Aukurą" įsijungė nauji žmonės.

* * *

Padėkojus režisierei už pokalbį, norėčiau užbaigti Elvyros Markevičiūtės, Šiaulių teatro darbuotojos žodžiais: „Mes saugosime širdyse Elenos kūrybiškumo ir meilės teatrui pamokas, stebėsimės jos jaunatviškumu ir energija, žavėsimės kerinčiu jos teatrališkumu ir visada norėsime kuo ir dažniau būti drauge..."

Elena Dauguvietytė-Kudabienė su Marija Kalvaitiene Akademiniame teatre, Vilniuje, po „Pinigėlių" premjeros.

Juozo Bindoko nuotrauka

Genovaitė Liaukienė – Adela Garcia Lorca pjesėje „Bernardos Albos namai", kurią Hamilton'o „Aukuras" atveža į IX Teatro festivalį, vyksiantį ateinantį savaitgalį Čikagoje.

Po Birutės Pūkelevičiūtės „Antroji Salomėja painiavose" pastatymo 1981 metais: Elena Dauguvietytė-Kudabienė (Zuzana) ir Vitalis Žukauskas (dr. Lesinskas).

L. Tamošaičio nuotrauka

Arnoldas Voketaitis – nepamirštamas „Maestro di capella"

DALIA KUČĖNIENĖ

Concertante di Chicago, profesinė Čikagos muzikų grupė, kurios meninis vadovas yra latvis smuikininkas-dirigentas Hilel Kagan, šių metų grupės sezoninėje koncertų serijoje, pavadintoje Festival Italiano, pasirodė su originaliu repertuaru ir virtuoziškais atlikėjais. Spalio 23 dieną De Paul universiteto koncertų salėje teko išklausyti šį koncertą ir išgirsti jame dalyvavusį bosą-baritoną Arnoldą Voketaitį.

Programos pradžioje orkestras atliko Rossini „Tancredi" uvertiūrą, Waller ir Maxweel gitarų duetas pagrojo Vivaldi Concerto D Minor, ypatingų gabumų devyniolikmetė smuikininkė Rachel Barton atliko Paganini „La Campanella" ir „Cantabile" bei Bazzini „La Ronde des Lutins". Po pertraukos girdėjome Puccini „Crisantemi", Verdi trečio veiksmo preliudą iš operos „La Traviata" ir koncerto užsklandoje piéce de resistance — Cimarosa „Maestro di Capella" ariją, kurią padainavo Arnoldas Voketaitis.

Programoje pažymėta, kad lietuvių kilmės solistas Arnoldas Voketaitis yra kritikų įvertintas kaip visapusiškas dainuojantis aktorius. Lygiai įtikinantis ir komiškose, ir tragiškose rolėse, jis meniškai bei įtikinančiai gali suvaidinti gudruolį Dr. Dulcamarą, persenusį Don Basilio, kaltės jausmais besikankinantį Godunovą, šėtonišką Mefistofelį, ir sielvartingos išraiškos riterį Don Kichotą.

Voketaitis yra apdovanotas talentu, bet ir išvystęs disciplinuotą pareigingumą, kuris per darbo procesą įgalina sukurti aiškių bruožų charakterius. Tai gilių apmąstymų akivaizdūs rezultatai — keliantys žiūrovuose ir klausytojuose nuostabą, kurios pajėgia susilaukti tik reti talento menininkai. Ši savybė buvo itin raiški šiame koncerte, kuriame Voketaitis atliko „Maestro di Capella" vaidmenį. Ariją galima padainuoti tradiciniu stiliumi, tačiau menininkas pasirinko sukurti vaidybiškai išbaigtą sceną, su kostiumu, atitinkama butaforija bei vaidyba, tuomi priduodamas kūriniui visai naują dimensiją.

Arnoldas Voketaitis

Kompozitorius Cimarosa (1749-1801) yra parašęs daugiau kaip 60 operų; viena iš labiausiai girdėtų: „Il Matrimonio Segreto". Viena iš kompozitoriaus meistriškų savybių buvo mokėjimas žaismingai panaudoti savo herojus, praturtinant scenas komiškomis charakterių situacijomis — kai kuriais atvejais juos net nuspalvinant ryškiais karikatūros bruožais. Tai pilnai suprato Voketaitis ir savita interpretacija, sumaniai panaudojo savo talentą, sukurdamas neužmirštamą, pedantiško maestro komišką vaidmenį.

Šioje Cimarosos intermezzo scenoje Voketaitis buvo kapelos dirigentas, vyko gyvas dialogas tarp solisto ir orkestrantų, vyko nuolatinis pastovus aimanavimas, rečitatyvų bei arioso rėmuose, nusakantis instrumentalistų orkestrinį nepreciziškumą. Maestro Voketaitis — dainavo, dirigavo, mokė, vaidino ir įvairiais komiškais garsais karikatūriškai imitavo instrumentalistus. Kiekviena gaida, gestas, mimika savo tobulai išmąstyta, todėl ne vien atlikėjai, bet ir publika buvo draminėje įtampoje, nežinodami kokį siurprizą Voketaitis iškrės sekančią sekundę. Erdvė buvo užpildyta menine įtampa ir aidinčiais nuoširdaus juoko garsais. Užsklandoje maestro padėkojo atlikėjams, pažadėdamas dar įdomesnę repeticiją kitą dieną. Šis brandus, pilnai įtikinantis solisto vaidmuo pareikalavo ne tik vaidybinio meistriškumo, tobulos basso cantante dainavimo technikos, bet ir muzikinio preciziškumo.

Voketaičio, kaip menininko, praeities bagažas nuostabiai įspūdingas: Rossini „Sevilijos kirpėjo" 250 spektaklių (dar nuostabiau, kad yra dainavęs Basilio partiją su skirtingais režisieriais — tad apie 60 originalių versijų), pagrindinės rolės — Bartok „Mėlynbarzdžio pilis", Verdi „Requiem", Beethoven'o „Devintoji simfonija", Shostakovich „Stenka Razin mirtis", Prokofiev „Lt. Kijeh siuita", Rimsky-Korsakoff „Mozart ir Salieri", Walton „Belshazzar's Feast", Stravinsky „Les Noces" Massenet „Le Cid", Richard Strauss „Die schweigsame Frau". Dainuojant šias ir kitas partijas, jam teko dirbti su pasaulinio garso dirigentais: L. Stokowski, L. Bernstein, W. Steinberg, L. Slatkin, J. Levine, Y. Temirkanev, S. Rostropovich, J. Nelson, E. Mata, L. Foss ir daugelio kitų. Su tokia, keturiasdešimties metų, scenine patirtimi, ir sukurtų vaidmenų kraičiu, nenuostabu, kad Arnoldas Voketaitis tebekuria savo kaip dainuojančio aktoriaus legendą; tenka džiaugtis ir sveikinti už gyvą kūrybingumo tėkmę.

Šie metai jau beveik prie pabaigos, tačiau ateinantį pavasarį, 1995 m. balandžio 30 dieną Arnoldas Voketaitis organizuoja koncertą: švenčiant Nekalto Prasidėjimo lietuvių parapijos Čikagoje aštuoniasdešimtmetį. Jei Voketaitis su solistais ir savo dainavimu naujai dengiamo stogo nenukels, jis bus pašventintas.

Nuomonės ir pastabos

Dėl pirmo lietuviško knygyno Vilniuje

Draugo antrojoje dalyje 1994 m. spalio 22 d. Nr. 206(37) Jono Lenktaičio straipsnyje — LTSR Valstybinės Filharmonijos įkūrimo aprašė pastraipėlė apie Petro Vileišio ir Marijos, ir Jurgio Šlapelių knygynus neatitinka tiesos. 1904 metais Petro Vileišio įsteigto pirmojo lietuviško knygyno vedėja buvo ne Elena Brazaitytė-Trzebinskienė, o Marija Piaseckaitė (vėliau Šlapelienė). To knygyno niekas niekad neperėmė, neperkėlė į Domininkonų gatvę ir nepavadino Šlapelių knygynu.

Kaip iš tikrųjų yra buvę, randame profesoriaus Vlado Žuko redaguotuose Marijos Šlapelienės atsiminimuose, išspausdintuose 1965 metais Vilniuje *Bibliotekininkystės ir Bibliografijos Klausimuose* IV.

Cituoju:

„Grįžusi po vasaros į Vilnių, buvau pakviesta Jono ir Petro Vileišių į naujai steigiamą lietuvišką „Vilniaus Žinių" knygyną į vedėjos pareigas. Nedvejodama stojau į darbą. Tai buvo 1904 m. rudenį (datos neatsimenu) [...] Atėjome trise: aš — vedėja, Elena Brazaitytė — kasininkė, Antanina Davydauskaitė — padėjėja — pardavėja. [...] Aš gavau knygyno antspaudą ir įgaliojimus kaip galima skubiau pargabendinti iš visų leidyklų — vietinių ir užsieninių — lietuvišką literatūrą. [...] Greitu laiku jau knygyne buvo galima gauti įvairių knygų." [...]

„1905 — ji — revoliucijos metai. Caras karą su japonais pralaimėjo. Revoliucinis judėjimas sustiprėjo... Tad ir Lietuvoje ir Vilniuje — visuotinis streikas, mitingai, eisenos, užmuštų darbininkų laidotuvės. Jau su vyru visur abu veikliai dalyvavome. (Su Maskvos universiteto medicinos fakulteto paskutinio kurso studentu Jurgiu Šlapeliu 1905 m. rugsėjo 4 d. susituokiau.) [...] Kai po streikų atėjome dirbti, buvo atleista iš darbo mūsų padėjėja. Mes ją užtarėme ir rezultate — buvome visos trys iš darbo atleistos. [...] Po kurio laiko nutariau savo vardu prašyti leidimo knygynui įkurti. Padaviau Vilniaus gubernatoriui prašymą ir greit leidimą gavau. [...] Knygyno steigėjais buvome trise: aš — Marija Piaseckaitė-Šlapelienė, Jurgis Šlapelis ir Elena Brazaitytė. Buvome susitarę steigti lyg ir bendrovę — knygų leidyklą. Susiradę patalpą Blagoveščenskos g. Nr. 13 (ją visi vadinę Sv. Jono g.) atpirkome porą ten buvusių spintų ir 2 prekystalius. Nei vyras, nei Brazaitytė pinigų neturėjo. Aš buvau kiek susitaupiusi ir gavau kiek iš tėvų. Tai supirkę kiek knygų, 1906 m. vasario 6 d. knygyną atidarėme". (p. 139)

„1906 m. rudenį prasidėjo žiauri reakcija. Kratos, suėmimai. [...] Su E. Brazaityte teko išsiskirti, nes už kelis straipsnius „Naujoje gadynėje" ji buvo traukiama atsakomybėn. Pasitraukė iš Vilniaus — nutarė slapstytis". (p. 141)."

Gražutė Šlapelytė-Sirutienė
Santa Monica, California

Klaidingi mitai

Lapkričio 12 dienos *Draugo laidoje* Pranas Visvydas savo straipsnyje „Keli abejotini mitai" tikrai „šneka išsijuosęs". Sukritikavęs Vytautą Šeštoką dėl jo neva kuklumo, (kurio gal p. Visvydui trūksta), eina toliau, pateisindamas sovietiško ateizmo įtaką Lietuvos jaunimo moralei. Pagal jį, sovietinio auklėjimo era jokios žalos Lietuvos jaunimui nepadarė. Atseit Lietuvos jaunimą paveikė Amerikos įtaka. Nesamonė. Kaip senai Lietuvos jaunimui buvo atvertos durys į Ameriką? Lietuvos jaunimas „nesugedo" per kelis metus! Jis buvo iš mažens auklėjamas nužmogintoje ateistinėje baloje, prieš nieką nejaučiant atsakomybės...Amerikoje nusikaltimų didžiausia priežastis yra narkotikai. O narkotikai į Lietuvą pradėjo plaukti tik pastaruoju laiku, ir tai nebūtinai iš Amerikos. Tai kas Lietuvos jaunimą maitino ateistiniu raugu per praėjusius dešimtmečius? Čia nereikia išsimokslinusio sociologo pripažinti faktą, kad nusikaltimų procentas Lietuvoje, atsižvelgiant į krašto dydį ir gyventojų skaičių, prašoka Amerikos statistikas.

Genė Valantinienė
Downers Grove, Illinois

Los Angeles Dramos sambūris šį lapkričio mėnesį švenčia savo 40-ji gimtadienį. Šia proga Sambūris repetuoja paties Sambūrio premijuotą Edvardo Uldukio žemaičių kovų sakmę „Klajojanti pėda". Premjera įvyks Čikagoje, Dramos festivalio metu. Sakmę režisuoja Petras Maželis.